

Recenzje i sprawozdania / Reviews and reports

Recenzja książki: Agnieszka Cybal-Michalska, Małgorzata Orłowska, Magdalena Piorunek (red.), *Młodość – meandry życia ku dorosłości*, Wydawnictwo Naukowe Akademii WSB, Dąbrowa Górnicza 2020, s. 215

Lucyna Myszka-Strychalska, Przemysław Bury, *Recenzja książki: Agnieszka Cybal-Michalska, Małgorzata Orłowska, Magdalena Piorunek (red.), „Młodość – meandry życia ku dorosłości”, Wydawnictwo Naukowe Akademii WSB, Dąbrowa Górnicza 2020, s. 215. Kultura – Społeczeństwo – Edukacja nr 2(20) 2021, Poznań 2021, pp. 393–396, Adam Mickiewicz University Press. ISSN 2300-0422, ISSN (Online) 2719-2717. DOI 10.14746/kse.2021.20.25*

Okres dorastania i przeżywającą go grupę wiekową młodzieży można analizować i dookreślać, umiejscawiając je w różnych optykach. Świadczą o tym kategorie badawcze wykorzystywane do scharakteryzowania osób będących pomiędzy dzieciństwem a dorosłością, takie jak: dorastanie, dojrzewanie, młodość, młodość, okres nastoletni, adolescencja, pokolenie młodych, ludzie młodzi. Wskazują one na to, że bycie młodzieżą można analizować z perspektywy: okresu życia człowieka, jako pewien etap rozwojowy, do którego przypisane są określone zadania; jako fenomen społeczno-kulturowy, pewną grupę społeczną odzwierciedlającą przemiany współczesności, kwestionującą istniejący porządek społeczny, zabiegającą o określoną pozycję publiczną, poddawaną oddziaływaniom edukacyjno-wychowawczym; czy też wreszcie jako przedmiot i podmiot badań wielu nauk, w tym przede wszystkim społecznych. Problematyka młodego pokolenia staje się frapującym kognitywnie zagadaniem ze względu na prognostyczną wartość tego rodzaju dociekań. Młodość niczym papierek lakmusowy odzwierciedla przemiany społeczno-gospodarcze współczesnych jej czasów, tym samym adaptując się do nich oraz kreując własne sposoby funkcjonowania i style życia.

Zadania dookreślenia specyfiki okresu dorastania i towarzyszących mu wyzwań w kontekście konglomeratu przemian współczesności podjęli się zarówno doświadczeni badacze, jak i przedstawiciele młodej kadry naukowej, którzy stworzyli tom pod tytułem *Młodość – meandry życia ku dorosłości*. Czytelnik spotykający się z nim może zadać sobie różne pyta-

* ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2973-1379>.

** ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2710-4788>.

nia, w tym między innymi: *Z jakimi wyzwaniami współczesności zmagają się młodzież?*, *Jakie zadania jest zobowiązana spełnić, będąc na drodze tranzytu do dorosłości?*, *Jaką wiedzę naukową na temat młodzieży dysponuje pedagogika?*, *Jakie cele edukacyjno-wychowawcze wyznacza pedagogika w kontekście wpierania młodych ludzi w procesie dorastania?* oraz *W jakim stopniu możliwe jest zrozumienie młodzieży?* Próba odpowiedzi na nie stała się przyczynkiem dyskursu naukowego prowadzonego przez autorów tekstów opublikowanych w monografii pod redakcją naukową Agnieszki Cybal-Michalskiej, Małgorzaty Orłowskiej oraz Magdaleny Piorunek. Jest to kolejna z książek wydanych w ramach działalności Sekcji Pedagogiki Młodzieży i Zespołu Pedagogiki Młodzieży funkcjonującego przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN (w tej serii w ramach publikacji Wydawnictwa Naukowego Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej ukazały się również: *Młodzież – między partycypacją a (samo)wykluczeniem* pod redakcją A. Cybal-Michalskiej, M. Orłowskiej i M. Walancika oraz *Spółeczne i podmiotowe uwarunkowania rozwoju młodzieży* pod redakcją A. Cybal-Michalskiej, M. Orłowskiej i W. Segieta).

Zgodnie ze *Słownikiem języka polskiego PWN* tytułowe „meandry” to „skomplikowany i często trudny do zrozumienia bieg wydarzeń lub czyichś myśli”¹. Termin ten trafnie wpisuje się w specyfikę okresu dorastania, któremu niejednokrotnie towarzyszy dynamiczne tempo zmian, nieprzewidywalność, konieczność podejmowania decyzji mających życiowo doniosłe znaczenie, czy też różnego rodzaju dylematy. Jak zauważają we wstępie redaktorki naukowe recenzowanej pozycji, adolescencja „to czas szczególnie trudny w rzeczywistości permanentnej zmiany, w ramach której wypróbowane w poprzednich pokoleniach scenariusze dochodzenia do dorosłości nie zdają egzaminu, a w kulturze indywidualizmu presja na oryginalność personalnych kreacji tożsamościowych staje się dodatkowym wyzwaniem” (s. 5). Teoretyczno-empiryczny obraz młodości przedstawiony w książce wskazuje na kumulację różnorodnych problemów młodych ludzi w świecie nieustannych przeobrażeń, które mogą okazać się dla nich znaczącą próbą w wyborze trajektorii do dorosłego życia. Dlatego też zadaniem niniejszej pozycji „jest wzbogacenie dyskursu o młodzieży jako podmiocie i przedmiocie badań społecznych i ukazanie wybranych aspektów jej wielowymiarowego funkcjonowania i meandrowania w drodze ku dorosłości” (s. 6).

W publikacji czytelnik może odnaleźć piętnaście rozdziałów (w tym dwa w języku angielskim), które zostały podzielone na dwie części. W pierwszej z nich znajdują się teksty autorstwa Agnieszki Cybal-Michalskiej, Magdaleny Piorunek, Janusza Morbitzera, Krystyny Bleszyńskiej, Małgorzaty Orłowskiej oraz Anny Wawrzonek, które dookreślają teoretyczne ramy podjętego w tomie dyskursu o młodzieży jako podmiocie i przedmiocie badań społecznych. Można tu zapoznać się z treściami traktującymi o kształtowaniu postawy proaktywnej u jednostki w świecie wielu możliwości, roli wzoru osobowego w okresie dorastania, wyzwań stawianych przed edukacją przez nowoczesne technologie, procesach tożsamościowych w warunkach wielokulturowości, dynamice zmian życia codziennego młodych ludzi oraz powinnościach dorosłości nakreślonych oczami młodzieży.

W drugim dziale można zapoznać się z rozdziałami napisanymi przez Jacka J. Bleszyńskiego, Helenę Kalábową, Laurę Kobę, Bożenę Marzec, Joannę Nawój-Połoczańską, Agnieszkę Skowrońską-Puczkę, Joannę Kozielską, Aleksandrę Kulpe-Puczyńską, Zofię Remiszewską, które związane są z instrumentarium zmiany, będącego wynikiem podjętych przez autorów badań

¹ <https://sjp.pwn.pl/sjp/meandry;2482010.html>, dostęp: 20.06.2021.

empirycznych i analiz teoretycznych odnoszących się do młodzieży partycypującej w różnych przestrzeniach współczesnej rzeczywistości. Część ta prezentuje wyzwania edukacyjno-wychowawcze związane ze wspieraniem młodzieży na drodze ku dorosłości. Porusza problematykę pedagogicznego wsparcia osób z autyzmem, znaczenia sposobu komunikowania się w rodzinie dla rozwoju młodych ludzi, prawnych aspektów dorastania, doświadczeń uczniów w okresie edukacji zdalnej, potrzeb edukacyjno-zawodowych i społecznych młodzieży oraz zadań plasujących się wokół procesu krystalizacji tożsamości.

Można zauważyć, że w publikacji zostały zawarte rozdziały współczesnych badaczy i badaczek, którzy zasługują na uwagę w związku z podejmowanymi badaniami nad młodzieżą. Dzięki trafnemu doborowi tekstów do monografii czytelnik uzyskuje obraz aktualnych wyzwań związanych z okresem dorastania i procesem tranzykcji do dorosłości, staje się uczestnikiem naukowej przestrzeni wymiany poglądów, co ma zachęcać do podjęcia namysłu nad kondycją tożsamości społecznej i jednostkowej młodzieży. Przedstawiony wizerunek młodego pokolenia jest złożony i różnorodny, począwszy od osobistych dylematów związanych z odkrywaniem własnych możliwości we współczesnym świecie, poprzez realizowanie zadań przewidzianych dla okresu dorastania przygotowujących do bycia osobą dorosłą, zaś na potrzebach edukacyjno-zawodowych i powinnościach systemu oświaty względem młodych skończywszy.

Autorzy i autorki rozdziałów niejako toczą dyskusję na temat najnowszej wiedzy o adolescentach. Dla przykładu Magdalena Piorunek w tekście *Wzory osobowe, autorytety, mentorzy w dochodzeniu do dorosłości* (s. 19–35) analizuje rolę osób znaczących w kontekście procesów uczenia się w toku życia jednostki. Wskazuje na dynamizm relacji pomiędzy wzorem osobowym a młodym człowiekiem, wynikający zarówno ze zmian i możliwości rozwojowych podmiotu, jak i jego krytycyzmu myślenia oraz konfrontacji przekonań autorytetu z ich funkcjonalnością w różnych sytuacjach życiowych. Badaczce nie umyka również etyczny wymiar mentoringu odnoszący się do zagrożenia manipulacją i nieograniczonego wpływu na młodzież, co zachęca do refleksji nad kwestią odpowiedzialnego oddziaływania pedagogicznego na innych ludzi. Z kolei Anna Wawrzonek w rozdziale *Powinności dorosłości – perspektywa młodzieży akademickiej* (s. 79–95) przedstawia niezwykle interesującą poznawczo perspektywę postrzegania zadań rozwojowych przez samych młodych dorosłych relacjonowaną na podstawie wyników przeprowadzonego sondażu diagnostycznego. Autorka ukazuje nie tylko opinie osób badanych, ale także konfrontuje je z oczekiwaniami społecznymi względem tej grupy oraz z ich własnymi postawami, które ujawniają pewne sprzeczności w przejawianych przez nią zachowaniach. Nakreśla problematykę wyłaniającej się dorosłości, jednocześnie podejmując próbę dookreślenia roli edukacji w przygotowaniu młodzieży do startu w dojrzałe życie z uwzględnieniem zarówno kontekstu całości przemian globalnych, potrzeb samych zainteresowanych oraz osób trzecich. Uzupelnienia tych rozważań można dopatrywać się chociażby w pracy Joanny Nawój-Połoczańskiej *Młodzież i jej potrzeby a system edukacji – badania retrospektywne. Zadania dla doradztwa społecznego i edukacyjno-zawodowego w szkole* (s. 146–157), która na podstawie spostrzeżeń studentek i studentów dokonuje rozpoznania obszarów ważnych dla młodego pokolenia, jednak nieobecnych lub tabuizowanych w szkolnictwie. Znalazły się wśród nich sfery wychowawcze związane z komunikacją interpersonalną, aktywną partycypacją w życiu społecznym, świadomym planowaniem kariery zawodowej, samodzielnym uczeniem się, profilaktyką trudności i samorozwojem. Zawarte w tekście wnioski mogą stanowić istotną inspirację dla wyznaczania kierunków polityki oświatowej czy też

szkolnych programów profilaktyczno-wychowawczych sprzyjających przygotowaniu „otwartego indywidualisty”² do samodzielnego uczestnictwa w obecnej rzeczywistości.

Warto podkreślić, iż na potrzeby recenzji przybliżono zakres tematyczny trzech rozdziałów zamieszczonych w tomie, jednak na uwagę i uznanie zasługują wszystkie zaprezentowane w nim prace. Zapoznanie się całością poszerzy ogląd czytelnika na różnorodność prób, jakim poddawana jest młodzież na drodze ku dorosłości.

Publikacja znajdzie uznanie u szerokiego grona odbiorców. Zawarte w tomie opracowania mogą zainteresować zarówno badaczy, w obszarze refleksji naukowej których plasuje się szeroko pojęta młodzież i wyzwania związane z okresem dorastania; studentów i studentki nauk społecznych; osoby zawodowo mające kontakt z młodymi ludźmi (w tym przede wszystkim nauczycieli, edukatorów, wychowawców) oraz wszystkich ludzi na co dzień zaangażowanych w bezpośredni kontakt z adolescentami, proces ich podążania ku dorosłości i dookreślenia swojego miejsca w świecie. Praca stanowi uzupełnienie kompendium wiedzy na temat młodego pokolenia partycypującego w przestrzeni dynamicznej rzeczywistości i wzbogaca dostępne do tej pory zasoby bibliograficzne prezentujące teoretyczno-empiryczne osiągnięcia naukowe w tym obszarze. Nie należy zapominać, że młodzież to dynamiczna grupa społeczna wymagająca nieustannego oglądu badawczego, co oznacza, iż pytania o to: *Jakie jest współczesne młode pokolenie?* oraz *Jaka jest specyfika i rola ich partycypacji w obecnej rzeczywistości?* – pozostają nadal aktualne i z wysokim prawdopodobieństwem będą stanowić przedmiot frapujących poznawczo dociekań naukowców różnych dyscyplin jeszcze w dalekiej perspektywie czasowej.

---

² Zob. K. Obuchowski (2001), *Od przedmiotu do podmiotu*, Bydgoszcz.